
Г л а с н и к
Етнографског института
Српске академије наука и уметности

LVIII (1)

Београд 2010

Г

Е

И

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY

BULLETIN
OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY
LVIII
No. 1

Editor in chief:
Dragana Radojičić

Interantional editorial board:

Radost Ivanova, Elephterios Alexakis, Peter Slavkovsky,
Gabriela Kilianova, Milica Bakić-Hayden, Ingrid Slavec-Gradišnik, Marina Martynova

Editorial board:

Gojko Subotić, Sofija Miloradović, Jelena Čvorović, Ljiljana Gavrilović,
Ildiko Erdei, Aleksandra Pavićević, Lada Stevanović

The reviewers:

Aleksandar Loma, Ana Luleva, Miroslava Lukić-Krstanović, Mladena Prelić,
Jovanka Radić, Miroslava Malešević, Biljana Sikimić, Slobodan Naumović, Biljana
Marković, Dragana Antonijević, Branko Ćupurdija, Miloš Luković, Staša Babić, Rastja
Stolična, Prvoslav Radić

Secretary:
Marija Đokić

Accepted for publication by the reference of academician Vojislav Stanovčić, at the V
meeting of the Department of Social Sciences SASA, on June 1st 2010.

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ

ГЛАСНИК

ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА

LVIII

свеска 1

Главни и одговорни уредник:

Драгана Радојичић

Међународни уређивачки одбор:

Радост Иванова, Елефтериос Алексакис, Петер Славковски, Габриела Килианова,
Милица Бакић-Хејден, Ингрид Славец-Градишник, Марина Мартинова

Уређивачки одбор:

Гојко Суботић, Софија Милорадовић, Јелена Чворовић, Љиљана Гавриловић,
Илдико Ердеи, Александра Павићевић, Лада Стевановић

Рецензентски тим:

Александар Лома, Мирослава Лукић-Крстановић, Младена Прелић, Јованка Радић,
Мирослава Малешевић, Биљана Сикимић, Слободан Наумовић, Биљана Марковић,
Драгана Антонијевић, Бранко Ћупурдија, Милош Луковић, Сташа Бабић, Растја
Столична, Првослав Радић

Секретар уредништва:

Марија Ђокић

Примљено на V седници Одељења друштвених наука САНУ одржаној 1. јуна 2010.
године, на основу реферата академика Војислава Становчића

БЕОГРАД 2010.

Издавач:
ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ
Кнез Михаилова 36/IV, Београд, тел. 011–2636–804
eisanu@ei.sanu.ac.rs
www.etno-institut.rs

Рецензент:
академик Војислав Становчић

Лектор:
Софија Милорадовић

Превод на енглески:
Јелена Чворовић

Коректор:
Марија Ђокић

Техничка припрема
Београдска књига

Штампа:
Будућност, Нови Сад

Тираж:
500 примерака

Штампање публикације финансирано је из средстава
Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије

Део радова у овом Гласнику резултат је рада на пројектима:
Србија између традиционализма и модернизације – етнологија и антропологија
проучавања културних процеса (бр. 147020), *Антропологија и етнологија комуникације у*
савременој Србији (бр. 147021) и *Етнологија: Савремени процеси у Србији, суседним*
земљама и дијаспори (бр. 147023), које је у целини финансирало МНТР РС.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

39(05)

Гласник Етнографског института = Bulletin of the Institute of Ethnography /
главни и одговорни уредник Драгана Радојичић. – Књ. 1, бр 1/2 (1952) – Београд :
Етнографски институт САНУ (Кнез Михаилова 36/IV), 1952 – (Београд : Академска
издања). – 24 cm

Годишње
ISSN 0350-0861 = Гласник Етнографског института
COBISS. SR-ID 15882242

Садржај

Summary

<i>Мирослава Малешевић, Рађање олимпијског пламена: античка Грчка и европски идентитет (II)</i>	7
<i>Miroslava Malešević, Birth of Olympic Flame: Ancient Greece and European Identity (II)</i>	24
<i>Ким Дижјанг, Андрићева докторска дисертација у светлу односа Истока и Запада</i>	27
<i>Kim Djihyang, Andrić's Dissertation in the Contexts of East and West</i>	37
<i>Александра Павићевић, Смрт у медијима</i>	39
<i>Aleksandra Pavićević, Death in Media</i>	55
<i>Тијана Цвјетићанин, Чији „Рођак са села“? Идеолошко читање једног медијског текста</i>	57
<i>Tijana Cvjetičanin, Whose "Cousin From the Countryside"? Ideological Reading of a Media Text</i>	67
<i>Ивана С. Башић, Зашто се први мачићи у воду бацају? Икониčnost лексема <i>мачка</i> и <i>који</i> (I)</i>	69
<i>Ivana S. Bašić, Why Do First Kittens End Up Down the Drain? An Iconic Meaning of the Lexema <i>Cat</i> and <i>Litter</i></i>	82
<i>Марина Симић, <i>Виг</i> и <i>виђење</i>: режими знања и апропријација других у етнографским музејима и етнографском филму</i>	85
<i>Marina Simić, <i>Vision and Visuality</i>: Regimes of Knowledge and Appropriation of Others in Ethnographic Museums and Ethnographic Film</i>	99
<i>Гордана Блајојевић, Институционализоване хуманитарне акције и етничка дистанца на примеру Грка и Срба данас</i>	101
<i>Gordana Blagojević, Institutionalized Humanitarian Actions and Ethnic Distance Given in the Example of Greeks and Serbs Nowadays</i>	110
<i>Јованка Рагић, Род у природи, граматички и друштву</i>	113
<i>Jovanka Radić, Gender in Nature, Grammar and Society</i>	127
<i>Сања Злајић-Новић, Трансфер и контратрансфер у етнографским истраживањима</i>	129

<i>Sanja Zlatanović</i> , Transfer and Counter-Transfer in Ethnographic Research	138
<i>Јована Диковић</i> , Метафоре у оквиру политичког дискурса	141
<i>Jovana Diković</i> , Metaphors in Political Discourse	155
<i>Весна Трифуновић</i> , Интернет као терен: пример сакупљања фолклорне грађе	157
<i>Vesna Trifunović</i> , Substituting Internet for a Traditional Fieldwork: Collecting Folklore Data on Internet	168
<i>Лага Сићевановић</i> , Између фикције и збиље, између историје и мита: <i>Медеја: ѝласови</i> Кристе Волф, Рецепција њене приче	169
<i>Lada Stevanović</i> , Medea in the Past and in the Present: (Re)constructing the Identity of a Woman and a Foreigner in the Novel <i>Medea</i> by Christa Wolf	184
<i>Јелена Чворовић</i> , Приче мачванских Рома: наратив као стратегија учења	185
<i>Jelena Čvorović</i> , Gypsy Stories: Narrative as a Teaching Stratagem	200
<i>Ивица Тодоровић</i> , Традиција поново. Стратегијски концепт савремених проучавања традиционалне духовне културе Срба – сажети осврт	201
<i>Ivica Todorović</i> , Again on Tradition: Strategic Concept of the Contemporary Studies of Traditional Serbian Spiritual Culture – a Brief Overview	214
Научна критика и полемика	
<i>Гордана Блајојевић</i> , Зборник радова са научног скупа Димитрије С. Лукатос и грчка лаографија (Πρακτικά επιστημονικής ημερίδας Ο Δημήτριος Σ. Λουκάτος και η Ελληνική Λαογραφία, Δημοσιεύματα του Κέντρου έρευνας της Ελληνικής λαογραφίας, αρ. 27, Αθήνα 2008. 244 стр.)	217
<i>Лага Сићевановић</i> , Лидија Радуловић, Пол/род и религија, конструкција рода у народној религији Срба, Етнолошка библиотека, књига 42, Београд 2009.	219
<i>Драјана Рајковић</i> , Станислав Станковић, Границе призренско-тимочких говора у власотиначком крају, Лингвогеографска слика власотиначког краја	221
<i>Јована Диковић</i> , Данијел Синани, <i>Русаље</i> , Етнолошка библиотека књига 41, Српски генеалогски центар, Београд 2009, 336 стр.	226

Научна критика и полемика

Зборник радова са научног скупа

Димитрије С. Лукајос и грчка лаоџрафија (Πρακτικά επιστημονικής ημερίδας *Ο Δημήτρης Σ. Λουκάτος και η Ελληνική Λαογραφία*, Δημοσιεύματα του Κέντρου έρευνας της Ελληνικής λαογραφίας, αρ. 27, Αθήνα 2008. 244 стр.)

Одељење за лаографију Одсека за историју и археологију јањинског Универзитета (Грчка) организовало је у априлу 2004. године научни скуп у част професора Димитрија С. Лукатоса. Скуп је одржан у оквиру прославе четрдесет година од оснивања Филозофског факултета у Јањини, на коме је један од првих професора био и Д. С. Лаукатос. Скуп је био посвећен његовом доприносу лаографским проучавањима и врстама лаографских истраживања у Грчкој.

Зборник се састоји од двадесет радова. Уредници су у зборник уврстили и један Лукатосов чланак – *Со у новој грчком ијословицама и у једној ијриодној бајци* (Το αλάτ στ ς νεοελλην κές παρο μ'ες και σε ένα σχєт κό παραμόθ), два уводна чланка и седамнаест оригиналних научних радова, а то су: Елефтериос П. Александис, *Француска ејнолошка школа и лаоџрафија Димитриса Лукајоса*, Минас Ал. Алексиадис, *Чланци Димитрија С. Лукајоса у ајинским новинама*, Евангелос Гр. Абдикос, *Д. С. Лукајос: од теорије ка ѱракси*, М. Г. Варвунис, *Дојринос Димитрија Лукајоса на ѱољу исѱраживања грчке релијијске лаоџрафије*, Марина Вре-

ли-Заху, *Зайиси о мајтеријалној кулѱури и живојѱу у рукојисима ученика Димитрија С. Лукајоса*, Аристидис Н. Дулаверас, *Паримиолоѱ Димитрије С. Лукајос и међународни часојис Proverbium*, Магда Зографу, *Д. С. Лукајос и „лао-ајноѱројолошка“ ѱроучавања ијара у Грчкој*, Ана Лидаки, *Зайажања у вези са сѱилом и личним начином ијсања Д. Лукајоса*, М. Г. Мераклис, *Димитрије С. Лукајос између модернизма и ијрадиције*, Константина Бада, *Ејноѱрафска ијерсѱекѱива Д. С. Лукајоса унуѱар лаоѱрафској музеја Универзиѱеѱа у Јањини*, Василис Ниѱијакос, *Мишљења Д. Лукајоса о вези лаоѱрафије са ејноѱрафијом-ејнолојијом-ајноѱројолојијом у свейлу савремених ијеоријских развоја*, Евангели Ар. Даци, *Димитрије Лукајос – ауѱобиоѱрафија: војник на албанском фронѱу, дневнички зайиси 1940–41*, Екатери-на Полимеру-Камилаки, *Димитрије С. Лукајос као ауѱор у Лаоѱрафском ценѱру ајинске Академије*. *Хронолојија*, Димитрије Ел. Раптис, *Димитрије Лукајос и ѱеренско лаоѱрафско исѱраживање*, Васо Року, *Димитрије Лукајос: „Грчки ејноѱрафски ијредмеѱи у Musee de l'Нотте у Паризу“*,

у *Melanges offerts a Octave et Melpo merlier*, Institut Francais d' Athenes 1956, II, 27–42, Василики Хрисантопулу, *Теоријски њравици у њаримиолошком делу Д. С. Лукајоса и анѡроѡлошки ѡрисиѡу ѡсловицама*, Елени Психоју, *Разѡварајући са Димитријем Лукајосом у лаѡграфском ѡрѡѡору и времену: ѡанађур „свеѡѡѡ Констѡанѡина“ [и Јелене] у Кававаду*.

Радови који се налазе у овом зборнику анализирају и осветљавају са различитих страна личност и дело Димитрија Лукатоса: професора и истраживача немирног духа, модернисте који је у грчку лаографију унео нова струјања, при том поштујући рад својих претходника. Без празног теоретисања, увео је у лаографију савремену теорију, проширујући научне хоризонте у погледу тематологије и методологије.

Српској научној јавности мало је познато дело овог веома битног грчког лаографа. Димитрије С. Лукатос је рођен 1908. године у Аргостолију (острво Кефалонија, Грчка). Дипломирао је 1930. године на Филозофском факултету у Атини. Од 1931. године радио је као професор у гимназији у Керамиону (Кефалонија), где је започео прва прикупљања лаографског материјала. У периоду од 1947. до 1950. године усавршавао се у Институту за етнологију и у Институту за византијске и неохеленске студије на сорбонском Универзитету, као стипендиста француске владе. Докторирао је у Институту за византијске и неохеленске студије. Школујући се у Француској, проширио је етнографски и друштвени оквир лаографских истраживања. То је утицало на прав-

це и теме његових каснијих проучавања. Изабран је за професора на Филозофском факултету у Јањини 1964. године. Повукао се са факултета 1969. године, због неслагања са политиком диктаторског режима која је спровођена на факултетима. Од 1978. до 1981. године предавао је лаографију на Филозофском факултету Универзитета на Криту, а током 1984/85. године на Одељењу за педагогију Универзитета у Патри. Учествовао је на многим домаћим и међународним научним скуповима из области лаографије и етнологије. Био је члан грчких и страних стручних удружења, и председник Грчког лаографског удружења од 1978. до 2002. године. Умро је 2003. године.

Као професор универзитета, Лукатос је у све три високошколске установе у којима је радио предавао лаографију, ослањајући се на њеног оснивача Николаоса Политиса. Међутим, увек се руководио методологијом и подацима новије етнологије. Паралелно, истраживачку пажњу усмеравао је на савремену и урбану лаографију. Одликовали су га посебан предавачки дар и смисао за хумор, што је његова предавања чинило посебно посећеним. Библиографија професора Лукатоса је веома богата и разноврсна – броји преко 700 библиографских јединица (монографије, стручни научни радови, рецензије књига, прикази, чланци у дневној штампи и сл.). Посебну пажњу је посветио проучавању новогрчких пословица, као и истраживању савременог живота и урбаних средина. Бавио се филолошким проучавањима (народне песме, бајке, митови и сл.), као и истраживањем народне религије.

Посебно је значајна његова књига *Увод у грчку лаографију*, која је објављена 1977. године, а која је касније доживела више издања.

Као научник и писац био је веома надарен, а једна од главних карактеристика његовог стила јесте обиље лаографских термина које је сам

стварао. Његови термини су шире ушли у грчку лаографију. Професор Лукатос је носилац многих међународних признања. Поменућу само награду *Herder* (Herder), којом га је 1981. године одликовао Универзитет у Бечу за његове заслуге у проучавању југоисточне Европе.

Гордана Благојевић

Лидија Радуловић: *Пол/род и религија, конструкција рода у народној религији Срба*, Етнолошка библиотека, књига 42, Београд 2009.

Књига Лидије Радуловић *Пол/род и религија* комплексна је студија заснована на истраживањима српске народне религије и обичаја, а у том смислу и свакодневног живота жене у традицијској култури, чиме се отвара историјска перспектива за ишчитавање механизма кроз које су функционисале родне улоге, као и родни стереотипи. Ауторка се у овој књизи бави, пре свега, конструкцијом рода у традицијској култури XIX и прве половине XX века, расветљавајући нам расподелу моћи између мушкараца и жена у том периоду. Својим веома минуциозним и свеобухватним истраживањем, Лидија Радуловић указује и на бројне начине на које је патријархална култура мобилисала религијска веровања, како би се даље продуковала и учвршћивала. Изврстан пример за то ауторка даје кроз анализу веровања и пракси везаних за ритуалну нечистоћу трудница и породилја. У религијском смислу моћне и опасне (а ово се заснивало на поштовању светости жене и њеној

вези са животом и смрћу), ове жене биле су оптерећене бројним забранама и религиозним прописима за адекватно понашање, који су имали за циљ да обезбеде здравље детета, а помоћу којих су, заправо, жене биле стављене под контролу. Ово је само један од примера бројних контрадикција у функционисању и расподели моћи кроз родноконструисане религијске прописе. Наиме, управо тамо где се чини да је женска моћ неприкосновена, она бива ускраћена, али и обрнуто. Реч је о оним аспектима ритуалног понашања које је постојало напоредо са доминантном религијом, а у којем су жене успевале да успоставе алтернативну моћ, која, како наглашава Лидија Радуловић, није могла радикално да измени друштвене односе, али је постојала, опстајала и доводила у питање постојећи поредак.

Детаљна и свестрана анализа традиционалних образаца и конструкције рода коју нуди ауторка веома је корисна не само за разумевање њиховог начина функционисања и